

Yttrande

2023-11-01

Ärende nr: 41

Yttrande angående – remiss från socialdepartementet - Promemorian Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn

Yttrandet

Gängkriminaliteten breder ut sig i det svenska samhället. Grova brott och våldsdåd begås av barn som enkelt låter sig manipuleras och rekryteras. Drogförsäljningen etableras och kryper ner i åldrar. Det är positivt och viktigt att den nya regeringen tar fram nya träffsäkra lagförslag och utredningar som stärker socialtjänstens arbete i ett mycket akut läge. Nya verktyg och ett starkare regelverk behövs för att kunna möta en allt råare verklighet. Sverigedemokraterna delar utredningens slutsatser och bedömer att de förslag som lämnas i betänkandet i huvudsak bör tillstyrkas. Vi ser mycket positivt på förslaget att alla anmälningar om barn ska bli digitalt sökbara.

Anmälningsskyldighet ger goda förutsättningar att på ett mer effektivt sätt fånga upp situationer som socialtjänsten bör uppmärksammas på. Anmälningsskyldighet kan föra med sig ett rättsligt ansvar om den skyldigheten inte fullgörs. God vägledning i syfte att underlätta vid en bedömning om en orosanmälan ska göras kommer därför bli viktigt i dessa sammanhang.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-10-18

Ärendenummer SLK-2023-00667

Handläggare

Britta Timan, Ellinor Malmberg

Telefon: 031-368 04 56, 368 04 04

E-post: britta.timan@stadshuset.goteborg.se

Remiss från socialdepartementet - Promemorian Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn (Ds 2023:15)

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Yttrande över remissen Fler verktyg i socialtjänstens arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn (Ds 2023:15), i enlighet med bilaga 2 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, översänds till socialdepartementet.

Sammanfattning

Göteborgs Stad har 2023-07-07 fått remissen Fler verktyg i socialtjänstens arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn (Ds 2023:15) för yttrande. Yttrandet ska vara socialdepartementet tillhanda senast 2023-11-07. Staden har fått förlängd svarstid till 2023-11-08.

I utredningen föreslås bland annat att anmälningsskyldigheten vid kännedom eller misstanke om att ett barn får illa enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL, ska utökas till att omfatta fler myndigheter och yrkesgrupper än idag och att det ska var obligatoriskt för socialnämnderna att återkoppla skriftligt till den som omfattas av skyldigheten att göra en anmälan om oro för barn. Socialnämnderna föreslås få en utökad möjlighet att ta del av uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren inom ramen för en utredning av barns behov av skydd eller stöd. Vidare föreslås att orosanmälningar som inte lett till utredning ska kunna göras sökbara. Det föreslås också en ny sekretessbrytande bestämmelse som ska göra det möjligt att utbyta information mellan socialnämnder i olika kommuner i det brottsförebyggande arbetet med barn och unga. Socialnämnderna ska också få bättre möjligheter att inhämta information vid utredning av barnets bästa när det gäller frågor om vårdnad, boende och umgänge genom att uppgiftsskyldighet införs för vissa referenspersoner. Därtill ska en begränsning i partsinsynen införas när sekretess råder för uppgift om var ett barn eller förälder befinner sig i denna typ av ärenden. Utredningens föreslagna bestämmelser föreslås träda i kraft 2025-01-01.

Stadsledningskontoret anser att förslagen är väl avvägda och föreslår att kommunstyrelsen i huvudsak tillstyrker förslagen med hänsyn tagen till synpunkterna beskrivna i tjänsteutlåtandet.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Utredningen framhåller att förslaget att återkoppling till en anmälningsskyldig som anmält oro för ett barn ska ske skriftligen och inom viss tid liksom förslaget att socialnämnderna som huvudregel i vissa fall ska inhämta uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren medför nya arbetsuppgifter för kommunerna och innebär att den kommunala finansieringsprincipen aktualiseras. Det förra av dessa förslag antas inte medföra några kostnadsökningar medan kostnadsökningarna för det senare förslaget antas bli marginella. Förslagen föranleder därför inte till någon ekonomisk reglering.

Utredningen gör därutöver bedömningen att övriga förslag gällande gallring och sökbarhet av handlingar i barns personakter, informationsutbyte mellan socialnämnder i brottförebyggande syfte samt inhämtandet av information i frågor gällande vårdnad, boende och umgänge inte medför att kommunerna åläggs någon ny uppgift. Förslagen leder inte heller till sådana kostnader för kommunsektorn att en finansiering av förslagen bör ske.

Stadsledningskontoret delar utredningens bedömningar i dessa delar men vill dock framhålla att förslaget gällande informationsutbyte mellan socialnämnder inte är tillräckligt belyst för att en kostnadsberäkning ska kunna göras.

Förslaget att fler myndigheter och aktörer ska vara anmälningsskyldiga vid kännedom om eller misstanke att barn far illa innebär en kostnad för kommunsektorn som enligt utredningen bör finansieras. Stadsledningskontoret delar denna bedömning men anser att beräkningen av kommunernas kostnader underskattats. Tidsåtgången vad avser en förhandsbedömning är i utredningen alltför lågt beräknad och behöver justeras. Inom ramen för en förhandsbedömning kan socialnämnden behöva ta del av och bedöma det som tidigare är känt om barnet inom den egna nämnden, ta kontakt med barnet, vårdnadshavarna och den som gjort anmälan samt erbjuda och genomföra så kallade anmälningsmöten där barnet, vårdnadshavare och den som gjort anmälan deltar. Förhandsbedömningen ska också dokumenteras. Att som i utredningen utgå från att en förhandsbedömning i snitt enbart omfattar en timmes arbete bedöms inte vara tillräckligt. I kostnadsberäkningen av förslaget berörs inte de ökade kostnader som kommunerna kommer att få för det ökade antalet insatser som kommer att bli en konsekvens av förslaget. Denna del av arbetet måste kostnadsberäknas och omhändertas i den fortsatta utredningsprocessen.

Bedömning ur ekologisk dimension

Av utredningen framgår vikten av säker digital kommunikation och möjligheten att exempelvis inhämta och erhålla utdrag ur misstanke- och belastningsregistren inom ramen för barnavårdsutredningar. Även övriga förslag kring utökad anmälningsskyldighet och skriftlig återkoppling till de som anmält samt möjligheten till utbyte av information mellan socialtjänstmyndigheter behöver kunna ske på ett digitalt säkert sätt. Utöver tidsvinster bedöms utveckling av de elektroniska verktygen även bidra till mindre pappershantering och transporter av papperspost, vilket är positivt ur det ekologiska perspektivet.

Bedömning ur social dimension

Barnkonventionen stadgar att alla barn har rätt till liv och utveckling (artikel 6). Med utveckling avses fysisk, psykisk, andlig, moralisk, psykologisk och social utveckling på

ett sådant sätt att barnet förbereds för ett självständigt liv. Konventionsstaterna ska säkerställa barnets överlevnad och utveckling till det yttersta av sin förmåga. När vårdnadshavare inte kan ta ansvar för sina barn fullt ut behöver samhället stödja och skydda barn som annars riskerar en ogynnsam utveckling.

Barnkonventionens artikel 19 kräver att staterna ska vidta alla lämpliga åtgärder ”för att skydda barnet mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld”. En trygg uppväxt är en förutsättning för att barn och unga ska ha goda levnadsvillkor och en nödvändig grund för andra områden i livet. Att skyddas från brott är även en förutsättning för barnkonventionens artikel 6.

I utredningen beskrivs att tidiga och träffsäkra insatser är av stor betydelse för att förebygga barn och unga involveras i kriminalitet eller fortsätter med brottslighet som riskerar att bli långvarig. De tidiga barndomsåren spelar en avgörande roll för individens framtida livsutfall, och beteenden och attityder som etableras i denna tid präglar individen under hela livet. Om barn får stöd i låg ålder och i ett tidigt skede minskar risken för en fortsatt negativ utveckling. Effektivt implementerade insatser i rätt tidpunkt har ofta en positiv inverkan på brottsprevention och kan därmed påverka brottsutvecklingen i positiv riktning genom att minska antalet begångna brott.

Förslaget om att utöka antalet myndigheter och aktörer som ska omfattas av anmälningsskyldigheten vid kännedom om eller misstanke att barn far illa får som konsekvens att fler barn kan komma till socialnämndens kännedom alternativt att samma barn kommer att vara föremål för en anmälan från flera anmälare. Att en anmälan inkommer till socialnämnden utgör ofta det första steget för att kunna vidta åtgärder och erbjuda stöd till de barn som är i behov av det. En lagstadgad anmälningsskyldighet för fler myndigheter och aktörer bidrar till att minska mörkertalet när det gäller barn som far illa och kan också hjälpa till att förebygga brott.

Förslaget att socialnämnderna som huvudregel ska inhämta uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren vid en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd liksom förslaget om förlängd gallringsfrist för vissa handlingar i barnakter, ger socialnämnderna bättre möjligheter att genomföra mer gedigna riskbedömningar och analyser. Förslagen ökar möjligheterna att fler barn kan erbjudas lämpliga insatser vilket i sin tur innebär ökade förutsättningar att i ett tidigt skede bryta en destruktiv utveckling.

Stadsledningskontoret gör bedömningen att dessa förslag kan komma att ha positiva effekter för barn i risk för social utsatthet. Förslagen bedöms också kunna påverka det brottsförebyggande arbetet positivt och kan på sikt leda till att färre barn begår eller utsätts för brott.

Bilagor

1. Sammanfattning av Fler verktyg i socialtjänstens arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn (Ds 2023:15)
2. Förslag till yttrande

Ärendet

Göteborgs Stad har 2023-07-07 fått remissen Fler verktyg i socialtjänstens arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn (Ds 2023:15) för yttrande. Yttrandet ska vara socialdepartementet tillhanda senast 2023-11-07. Staden har fått förlängd svarstid till 2023-11-08. Ärendet har beretts i dialog med representanter från berörda förvaltningar.

Beskrivning av ärendet

Utredningens uppdrag

Utredningsuppdraget rör sex huvudfrågor som utretts

1. om anmälningsskyldigheten vid kännedom om eller misstanke att ett barn far illa enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL, ska utökas till att omfatta fler myndigheter och yrkesgrupper än idag,
2. om det ska vara obligatoriskt för socialnämnder att återkoppla till den som enligt 14 kap. 1 § SoL omfattas av skyldigheten att göra en anmälan om oro för barn,
3. om socialnämndernas möjligheter att ta del av uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren inom ramen för en barnavårdsutredning, dvs. en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd, ska utvidgas,
4. om gallringsbestämmelserna i fråga om handlingar i barns personakter (barnakter) bör ändras och om den 70-åriga sekretesstiden för handlingar i barnakter ska förlängas,
5. om möjligheterna till informationsutbyte mellan socialnämnder i olika kommuner behöver utvidgas i det brottsförebyggande arbetet med barn och unga, samt
6. behovet av att förbättra möjligheterna för socialnämnder att inhämta information vid utredning av barnets bästa när det gäller frågor om vårdnad om barn, barns boende och barns rätt till umgänge med den förälder som barnet inte bor hos.

Utredningens överväganden och förslag

Utökad anmälningsskyldighet vid kännedom om eller misstanke att ett barn far illa

Utredningen gör bedömningen att regleringen om vilka myndigheter och aktörer som enligt socialtjänstlagen är anmälningsskyldiga vid kännedom eller misstanke om att barn far illa delvis är otydlig och behöver förtydligas. Regleringen 14 kap. 1 § första stycket SoL anger inledningsvis att myndigheter vars verksamhet berör barn och unga omfattas av anmälningsskyldigheten. Vilka myndigheter som avses framgår inte närmare av bestämmelsen. Nuvarande formulering innebär att det kan finnas verksamheter som inte vet om att de omfattas av anmälningsskyldigheten men också att verksamheter kan göra bedömningen att de omfattas av anmälningsskyldigheten trots att lagstiftaren inte avsett att så ska vara fallet.

Utredningen föreslår därför att det i lag uttryckligen ska framgå att vissa myndigheter och anställda hos sådana myndigheter samt yrkesverksamma är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Det gäller:

- verksamheter som omfattas av skollagen och som berör barn,
- myndigheter inom hälso- och sjukvården och annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet,

- tandvården,
- den som fullgör uppgifter i verksamhet enligt lagstiftning om stöd och service till vissa funktionshindrade,
- medlare som fått uppdrag enligt föräldrabalken,
- Migrationsverket,
- Åklagarmyndigheten, och
- Ekobrottsmyndigheten.

Av 14 kap. 1 § SoL framgår det uttryckligen att bland annat Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Kriminalvården omfattas av anmälningsskyldigheten. Någon förändrad reglering vad avser dessa myndigheters anmälningsskyldighet behövs således inte.

För att stärka skyddet för barn bör ytterligare myndigheter omfattas av anmälningsskyldigheten vid kännedom om eller misstanke att barn far illa. Utredningen föreslår därför att följande myndigheter, anställda hos dessa myndigheter och yrkesverksamma ska vara skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa

- Arbetsförmedlingen,
- Försäkringskassan,
- Kronofogdemyndigheten,
- Kustbevakningen,
- länsstyrelserna,
- Skatteverket och
- Tullverket.

I utredningen föreslås även att den som enligt lagen om ordningsvakter förordnats till ordningsvakt ska vara skyldig att genast anmäla till socialnämnden om ordningsvakten i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Detta införs direkt i lagen om ordningsvakter.

Utredningen har övervägt om samtliga myndigheter i Sverige bör omfattas av anmälningsskyldigheten i 14 kap. 1 § SoL. Detta med utgångspunkt i att samhället behöver utforma ett så heltäckande skyddsnät som möjligt för att fånga upp de barn som behöver skydd eller stöd. Mot bakgrund av de väldigt skiftande arbetsuppgifter och verksamhetsområden som myndigheter kan ha bedömer utredningen att en sådan reglering vare sig är ändamålsenlig eller proportionerlig.

Obligatorisk återkoppling till anmälare som omfattas av anmälningsskyldighet

För att socialnämnder ska kunna se till att barn och unga får det stöd eller skydd som de behöver är det av stor vikt att de som känner till eller misstänker att ett barn far illa fullgör sin anmälningsskyldighet.

I utredningen beskrivs att anmälningsskyldigheten dock inte alltid fullgörs. Ett skäl till detta har angetts vara bristen på återkoppling från socialnämnderna sedan anmälan gjorts. Olika rapporter och undersökningar visar att benägenheten att anmäla oro för barn ökar om socialtjänsterna lämnar någon form av återkoppling till anmälaren. Ett skäl till att yrkesverksamma ibland avstår från att anmäla till en socialnämnd är att de upplevde det som frustrerande att inte få veta vad anmälan hade lett till och att den som ingenting fick veta kunde tolka frånvaron av reaktion som att anmälan inte hade lett till någon åtgärd

överhuvudtaget. Ofta har anmälaren en fortsatt kontakt med barnet och osäkerhet kan uppkomma om ny anmälan bör göras om missförhållandena kvarstår. Det kan leda till att barnet går miste om det stöd och skydd som det behöver och att barnet i värsta fall får leva under allvarliga missförhållanden.

I SoL finns en bestämmelse som anger att återkoppling ska ske på begäran av den som har gjort anmälan, förutsatt att anmälan har gjorts av någon som omfattas av den lagstadgade anmälningsskyldigheten. Bestämmelsen innehåller alltså redan ett ska-krav. I utredningen framhålls att bestämmelsen om återkoppling inte tycks ha fått avsedd effekt, trots att det är mer än tio år sedan den infördes i SoL. Frågan är därför om återkoppling, även när det inte begärts, ska vara obligatorisk. Det är klarlagt att många av de som gör anmälan om oro för ett barn önskar få återkoppling men inom ramen för utredningen har det också framkommit att många anmälare helt saknar intresse eller behov av återkoppling, vilket inte minst avser de anmälare som inte kommer att träffa barnet vid fler tillfällen. Att alla anmälare inte vill ha återkoppling i kombination med det ska-krav som redan finns i nuvarande lag, gör att utredningen bedömer att det inte finns anledning att föreslå att återkoppling ska bli obligatorisk. Liksom i dag bedöms att återkoppling bara ska vara obligatorisk när anmälaren har begärt det. I de fall anmälaren begärt återkoppling är det av vikt att återkoppling faktiskt sker.

För att säkerställa att den lagstadgade återkopplingen faktiskt ska få genomslag föreslår utredningen att när socialnämnden informerar den som har gjort en anmälan om att en utredning har inletts, inte har inletts eller redan pågår ska detta göras skriftligen och, om det inte finns synnerliga skäl, inom 14 dagar efter det att anmälan har inkommit.

Vidare bedömer utredningen att när säker digital informationsdelning tillåter det bör den skriftliga informationen (återkopplingen) som utgångspunkt ske digitalt. Den skriftliga informationen bör, tillsammans med anmälan om oro för barnet, bli en del av barnets personakt (barnakt) hos berörd socialnämnd. Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att utforma ett standardiserat formulär för den skriftliga informationen. Samtliga myndigheter och andra aktörer som har rätt till återkoppling bör ta fram riktlinjer för hur den skriftliga informationen ska diarieföras när den har mottagits.

Sammantaget anser utredningen att nu föreslagen ordning leder till att återkopplingen lättare kan fullgöras, vilket i sin tur ökar förutsättningarna för att återkoppling faktiskt sker. Förslaget bedöms också innebära att informationen blir enklare att hantera för den som får återkopplingen och att informationen följer barnet och inte blir personberoende på det sätt som muntlig återkoppling riskerar att bli.

Utökade möjligheter att ta del av uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren

I SoL anges att socialnämnden vid en utredning av om nämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd får nämnden, för bedömningen av behovet av insatser, konsultera sakkunniga samt i övrigt ta de kontakter som behövs. En socialnämnd får hämta in uppgifter ur belastnings- och misstankeregistren om ett ärende avser åtgärder enligt LVU och nämnden efter en behovs- och proportionalitetsbedömning anser att uppgifterna är nödvändiga för att nämnden ska kunna ta ställning till vilket behov barnet har av skydd eller stöd. Det finns inte några bestämmelser som tydliggör när en barnutredning enligt socialtjänstlagen övergår till att bli ett ärende om åtgärder enligt LVU. Det måste i många fall anses vara i princip omöjligt för en socialnämnd att på förhand, innan vetskap om vad

som faktiskt framgår av nu aktuella register, veta om inhämtandet är relevant för att kunna avgöra ett barns eventuella stöd- och skyddsbehov.

När socialnämnder genomför en utredning av om den behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd är det av betydelse att socialnämnderna kan samla in ett fullgott underlag för det beslut som sedan ska fattas. Även om en utredning bör anpassas till varje situation och även om mer information än nödvändigt inte bör inhämtas under en utredning bedömer utredningen att det finns behov av att viss grundläggande information inhämtas i samtliga utredningar varom nu är fråga. Uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren är exempel på sådan information. Detta då de uppgifter som finns i dessa register är sådana att de kan bidra till att bekräfta, stärka alternativt dämpa en reell eller påtaglig oro för ett barn. Omständigheter som att barnet befunnit sig i en kriminell miljö eller att barnet haft en förälder som varit frihetsberövad är sådant som kan antas påverka barnet på olika sätt.

Utredningen föreslår utifrån ovanstående en ny reglering som innebär att socialnämnden vid en utredning av om nämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd ska inhämta uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren avseende barnet samt närstående till barnet som är över 15 år och som barnet bor tillsammans med. Dessa registerutdrag behöver dock inte inhämtas om det bedöms vara obehövt. Om det behövs får socialnämnden vid sin utredning även inhämta uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren även avseende andra personer. Det kan till exempel handla om en förälder som barnet har umgänge med eller andra släktingar som finns i barnets omedelbara närhet utan att de bor tillsammans med barnet.

Gallring och sökbarhet av handlingar som rör barn

Utredningen anser att socialtjänsten behöver kunna ta del av samtliga anmälningar om oro som gjorts för ett barn på ett effektivt och rättssäkert sätt för att kunna utreda och tillgodose ett barns eventuella behov av skydd eller stöd. Utredningen gör därför bedömningen att alla anmälningar om oro för barn, oavsett om de lett till att utredning inletts eller ej, bör bli digitalt sökbara.

För att möjliggöra detta gör utredningen bedömningen att när en anmälan om oro för ett barn inkommer till en socialnämnd ska en barnakt skapas, om en sådan inte redan finns för barnet. Utöver anmälan bör uppgifter om bedömningen av omedelbart skydd för barnet, förhandsbedömningen och beslutet i frågan om att inleda eller inte inleda en utredning dokumenteras i barnakten. Utredningen gör bedömningen att ett ärende hos socialnämnden inleds när en orosanmälan inkommer och att den fortsatta hanteringen i form av bedömningen av anmälan, tillsammans med bedömningen av behovet av omedelbart skydd utgör myndighetsutövning som leder fram till beslut att inleda eller inte inleda en utredning. Handlingarna i ärendet bör därför samlas i en akt. Utredningen anser att detta förfarande kan anses utgöra ett mindre integritetsintrång om känsliga uppgifter sparas i en sammanhållen personakt än om uppgifterna blir en del av en annan typ av register så som sker idag genom den så kallade kronpärmerna. Konsekvensen av detta handhavande blir att samtliga anmälningar blir digitalt sökbara. Förslaget kräver inga författningsändringar men Socialstyrelsen behöver se över sina föreskrifter och allmänna råd avseende handläggning och dokumentation.

Utredningen gör bedömningen att en anmälan om oro för ett barn och handlingar som kommit in eller upprättats i samband med en sådan anmälan samt övriga handlingar som kommit in eller upprättats i samband med en utredning av om socialnämnden behöver

ingripa till ett barns skydd eller stöd ska sparas längre tid än i dag. I en barnakt ska en anmälan om oro för barn, handlingar som har kommit in eller upprättats i samband med en sådan anmälan samt övriga handlingar som har kommit in eller upprättats i samband med en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd inte gallras förrän 60 år efter barnets födelse. Det bör inte införas en särskild gallringsfrist för anmälningar om oro för barn som inte leder till en utredning. Den 70-åriga sekretesstiden bedöms inte behöva ändras för allmänna handlingar i barnakter.

Informationsdelning mellan myndigheter inom socialtjänsten i brottsförebyggande syfte

Med beaktande av att samhället har en skyldighet att vidta långtgående insatser för att se till att barn inte begår eller utsätts för brottslig verksamhet samt att det för brottsligheten inte finns några kommungränser menar utredningen att det finns behov av att kunna lämna ut information från en myndighet inom socialtjänsten till en annan sådan myndighet i en annan kommun för att på så sätt förebygga att brott begås.

Utredningen föreslår därför att det ska införas en ny sekretessbrytande bestämmelse som anger att sekretessen enligt 26 kap. 1 § OSL inte hindrar att uppgifter som rör ett barns personliga förhållanden, lämnas från en myndighet inom socialtjänsten till en annan sådan myndighet i samma eller i en annan kommun om (1) det finns risk för att den underårige kommer att utöva eller utsättas för brottslig verksamhet, (2) ett utlämnande av uppgifterna kan antas bidra till att barnet inte far illa och (3) ett utlämnande av uppgifterna bedöms vara till barnets bästa. Bestämmelsen som föreslås avser informationsdelning i brottsförebyggande syfte.

Utredningen föreslår att informationsutlämnandet ska avgränsas till att avse uppgifter som erhållits i samband med en anmälan om oro för ett barn, vid en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd, eller i samband med därpå följande åtgärder såsom uppföljning eller genomförandet av en insats. Det ska alltså vara en myndighet som är eller har varit ansvarig för den underårige enligt 2 a kap. SoL som ska kunna lämna ut information till en annan socialtjänst. De situationer som där detta behov kan finnas delas in i två grupper; om barnet tillfälligt vistas i en annan kommun och vid byte av bosättningskommun. Utredningen gör bedömningen att informationen ska dokumenteras i en personakt hos den mottagande socialnämnden. Mottagande socialnämnd ska då ha möjlighet att agera för att förhindra den brottsliga verksamheten, oaktat om något direkt ansvar för den unge inte kan utläsas av 2 a kap. SoL.

Utredningen framhåller att förslaget inte enbart kommer att innebära positiva effekter för möjligheterna att förhindra att barn far illa utan stärker även det brottsförebyggande arbetet. Förslaget att en myndighet inom socialtjänsten, till en annan sådan myndighet i samma eller i en annan kommun, i vissa fall ska få lämna ut uppgifter som rör ett barn om det finns risk för att barnet kommer att utöva eller utsättas för brottslig verksamhet utgör enligt utredningens bedömning ett godtagbart intrång i den enskildes personliga integritet. Förslaget kan bidra till att allmänhetens förtroende för socialtjänsten vidmakthålls och stärks ytterligare.

Utredningens uppdrag omfattar endast frågan om informationsutbyte mellan socialtjänster i olika kommuner och inte socialtjänstens informationsdelning eller informationsutbyte med andra aktörer. Denna fråga är dock också aktuell och regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att bland annat kartlägga behovet av att socialtjänsten och

skolhuvudmän får förbättrade möjligheter att utbyta uppgifter med brottsbekämpande myndigheter samt att analysera och i förekommande fall föreslå hur möjligheterna att utbyta uppgifter så långt möjligt kan förbättras för att på ett rättssäkert sätt tillgodose behovet av ett effektivt brottsförebyggande och brottsbekämpande arbete (dir. 2022:37).

Socialnämndernas inhämtande av uppgifter avseende frågor om vårdnad, boende och umgänge

Socialnämnderna har ett särskilt ansvar vad gäller frågor om vårdnad, boende och umgänge. Många av de utredningsåtgärder som behöver vidtas bygger på frivillig medverkan från föräldrarnas sida och i de flesta fall lämnar föräldrarna de samtycken som behövs för inhämtande av uppgifter från utomstående. Det händer dock att sådant samtycke inte lämnas. Med stöd av bestämmelsen i 10 kap. 2 § OSL, som anger att sekretess inte hindrar att en uppgift lämnas till en enskild eller till en annan myndighet, om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet, kan socialnämnder i många fall ändå fullgöra sina arbetsuppgifter.

Bestämmelsen, som ska tillämpas restriktivt, innebär därmed att socialnämnder inte nödvändigtvis behöver vårdnadshavarens samtycke för att efterfråga uppgifter från till exempel förskola och skola. Det är sedan den tillfrågade referenspersonen som avgör om eventuella sekretesskyddade uppgifter kan lämnas ut. Den tillfrågade referenspersonen avgör detta utifrån de sekretessregler som gäller för den egna verksamheten. I vissa fall kan den s.k. generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL tillämpas då denna innebär att en sekretessbelagd uppgift får lämnas ut till en myndighet, om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas ut har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Denna bestämmelse ska dock användas med restriktivitet. Bestämmelsen är inte heller tillämplig för till exempel sekretess inom hälso- och sjukvården.

Utredningen gör bedömningen att det finns ett behov av att socialnämnder kan få uppgifter från vissa referenspersoner utan samtycke från en vårdnadshavare för att på så sätt inhämta den information som behövs för att bedöma vad som är barnets bästa i frågor om vårdnad, boende eller umgänge. Därför föreslås att verksamheter som omfattas av skollagen och som berör barn samt anställda i sådana verksamheter ska omfattas av en uppgiftsskyldighet. Uppgiftsskyldigheten ska gälla när en socialnämnd på uppdrag av en allmän domstol ska lämna upplysningar eller genomföra en utredning enligt bestämmelser i föräldrabalken och socialnämnden bedömer att uppgifter från referenspersoner ska inhämtas. Vissa personer som ingår i elevhälsan ska undantas från föreslagna uppgiftsskyldighet.

Uppgifter som skolläkare, skolsköterskor, psykologer och kuratorer inom elevhälsan kan ha kännedom om kan många gånger antas vara känsliga ur integritetssynpunkt eftersom det handlar om hälso- och sjukvård. Det finns därför anledning att särskilt överväga om elevhälsan ska omfattas av den föreslagna uppgiftsskyldigheten. Det kan i och för sig antas att om någon av dessa yrkeskategorier har information om barnet så är den av betydelse då uppgifterna kan bidra till att ge en helhetsbild av barnets förhållanden. Informationen om barnet kan dock vara särskilt integritetskänslig och personal inom elevhälsan kan dessutom många gånger vara de enda som barnet kan vända sig till för förtroliga samtal. Ett barn vars föräldrar eller vårdnadshavare har en tvist i frågor om vårdnad, boende eller umgänge kan dessutom antas ha extra stort behov av sådana samtal. Det är därför rimligt att barnet ska ha utrymme för att i förtroende kunna prata med dessa personer inom elevhälsan utan oro för att uppgifterna på grund av uppgiftsskyldighet ska

komma att bli en del av domstolsprocessen. Skolläkare, skolsköterskor, psykologer och kuratorer inom elevhälsan ska därför inte omfattas av nu föreslagen uppgiftsskyldighet.

Vid bedömning av barnets bästa gällande frågor om vårdnad, boende eller umgänge måste socialnämnderna kunna inhämta all relevant information om barnet och barnets situation även när sekretess gäller för uppgift om var barnet eller någon närstående till barnet har sin hemvist eller annars befinner sig. I dag råder osäkerhet hos socialnämnder och domstolar om en socialnämnd, när den ska lämna upplysningar eller göra en utredning enligt bestämmelser i föräldrabalken, kan ha kontakter och prata med referenspersoner på den ort där barnet eller någon närstående till barnet befinner sig utan att rätten till partsinsyn leder till att de sekretesskyddade uppgifterna röjs. Utredningen föreslår därför att när en socialnämnd på uppdrag av allmän domstol ska lämna upplysningar eller utföra en utredning enligt 6 kap. 19 och 20 §§ föräldrabalken och sekretess gäller för uppgift om var barnet eller en part har sin hemvist eller annars befinner sig ska den andre parten i målet eller ärendet inte ha rätt att ta del av uppgifter som innebär att de sekretesskyddade uppgifterna röjs. Begränsning av partsinsynen ska bara få ske om det kan antas att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför partens intresse av att ta del av uppgiften.

Förslagen innebär att socialnämnder och därmed även de allmänna domstolarna kommer att få bättre underlag för att kunna bedöma vad som är barnets bästa i frågor om vårdnad, boende eller umgänge. Utredningar om barnets bästa i frågor om vårdnad, boende eller umgänge kommer att kunna utföras på ett likvärdigt sätt. Detta leder till att barns bästa kan tillgodoses i större omfattning än i dag och därmed att barns rättigheter förverkligas i större utsträckning.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret delar flertalet av utredningens slutsatser och bedömer att de förslag som lämnas i betänkandet i huvudsak bör tillstyrkas. Förslagen är väl avvägda och ökar möjligheten att barn och unga kan ges rätt stöd i rätt tid samt bedöms stärka barnrättsperspektivet. Tidiga och ändamålsenliga insatser från samhällets sida kan hindra en negativ spiral och bidra till att barn får den hjälp och det stöd som de behöver.

Utökad anmälningsskyldighet vid kännedom om eller misstanke att ett barn far illa samt obligatorisk återkoppling till anmälare

Vad avser förslaget om utökad anmälningsskyldighet vid kännedom om eller misstanke att ett barn far illa samt förslaget om obligatorisk återkoppling till anmälare som omfattas av anmälningsskyldighet anser stadsledningskontoret att förslagen är väl avvägda och bör tillstyrkas. Stadsledningskontoret delar utredningens bedömningar. Ett skriftligt förfarande för återkopplingen i enlighet med förslaget bedöms inte innebära en utökad tidsåtgång i förhållande till dagens hantering. Den nuvarande ordningen innebär i vissa ärenden att det är svårt för socialtjänsten att veta till vem hos den anmälande myndigheten återkopplingen ska lämnas och att det många gånger är svårt att komma i kontakt med rätt person, vilket är tidskrävande. Kravet på att de anmälande myndigheterna behöver ha egna rutiner för hur återkopplingen från socialnämnden omhändertas internt underlättar för socialtjänstens medarbetare. Det är positivt att Socialstyrelsen åläggs ansvar att ta fram ett nationellt stöd för hur informationsöverföringen ska gå till i praktiken för att skapa enhetlighet förebygga onödig administration. Stadsledningskontoret vill dock framhålla att det är viktigt att

verksamhetsföreträdare får lämna synpunkter vid utformningen av Socialstyrelsens digitala blankett.

Utökade möjligheter att ta del av uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren

Förslaget gällande utökade möjligheter att ta del av uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren bedöms vara väl avvägt och stadsledningskontoret anser att förslaget bör tillstyrkas. Även om en utredning bör anpassas till varje situation och att mer information än nödvändigt inte bör inhämtas bedömer utredningen att det finns behov av att viss grundläggande information inhämtas i samtliga utredningar avseende barns behov av skydd eller stöd. Uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren är exempel på sådan information. Detta då de uppgifter som finns i dessa register är sådana att de kan bidra till att bekräfta, stärka alternativt dämpa en reell eller påtaglig oro för ett barn. Information som finns i misstanke- och belastningsregistren kan därmed, oavsett dess innehåll, få betydelse i samtliga ärenden. Stadsledningskontoret delar denna bedömning. Att inhämtande av uppgifterna enligt huvudregeln ska göras innebär därtill att utredningar rörande barns behov av skydd och stöd sker på ett likartat sätt och att de personer som ingår i utredningarna behandlas mer lika än idag, vilket bedöms stärka skyddet för barnen. Däremot anser stadsledningskontoret att det finns behov av klargöranden vad avser de situationer där det anses vara obehövligt att inhämta utdrag ur dessa register. De klargöranden som framgår av utredningen bedöms vara av mycket skiftande karaktär. Det kan anses obehövligt för att socialnämnden redan har tillgång till uppgifterna, till att det är obehövligt utifrån vad ärendet rör och då omnämns exempel som att vårdnadshavarna avlidit eller att en familj kan komma att vräkas. Enligt stadsledningskontoret är det dock stor skillnad på att redan ha uppgifterna tillgängliga och att göra en bedömning av nödvändigheten utifrån vad ärendet rör. Ett barn som riskerar att bli hemlöst är i en utsatt situation och det framgår inte varför det då, jämfört med ett annat fall, skulle vara obehövligt att inhämta information om personerna som barnet bor tillsammans med. Även om är viktigt att kunna göra avvägningar, syftar huvudregeln till att inhämta grundläggande information för att skydda och hjälpa ett barn. Det behövs därför ytterligare vägledning för tillämpningen avseende när det kan anses obehövligt att inhämta utdragen för att inte riskera att ändamålet med bestämmelsen – inhämtande av grundläggande information för att kunna skydda och hjälpa ett barn – går om intet och barns behov utifrån kriminalitet inte uppmärksammas.

Att göra anmälningar som inte lett till utredning sökbara

Vad avser förslaget att göra anmälningar som inte lett till utredning sökbara har Göteborgs Stad tidigare bedömt att det finns behov av att göra dem sökbara i yttrande över Socialstyrelsens rapport, Att göra anmälningar som gäller barn sökbara. Göteborgs Stad har ansett att förslaget innebär fördelar för barns och familjers personliga integritet, då socialnämnderna kommer kunna söka efter anmälan och förhandsbedömningen på ett träffsäkert sätt, kommunstyrelsens 2020-12-16 § 1104. Denna bedömning kvarstår. Stadsledningskontoret anser att nuvarande utrednings förslag till hantering förenklar hanteringen av anmälningar i stort samtidigt som sökbarheten möjliggörs på ett mer ändamålsenligt sätt jämfört med det förslag som presenterades i Socialstyrelsens rapport. Att all dokumentation kring ett barn samlas i en akt, bedöms såväl vara en mer rättssäker som en mer effektiv hantering jämfört med nuvarande hantering där uppgifterna tillförs ett särskilt register, i den så kallade kronologiska pärmen. Uppgifterna i kronologiska pärmen bedöms vara tillgängliga på ett mer omedelbart sätt än vad som är fallet med

uppgifter i en personakt. Registren lämnar upplysningar om den enskilde utan att samtidigt kunna ge en fullständig och objektiv beskrivning av den enskildes förhållanden. Registren har därför ansetts framstå som särskilt känsliga från integritetssynpunkt. Därtill kommer att de är mer lättillgängliga och används av ett långt större antal tjänstepersoner vid socialförvaltningen än vad som är fallet med den enskilda personakten.

Informationsdelning mellan myndigheter inom socialtjänsten i brottsförebyggande syfte

Stadsledningskontoret anser i likhet med utredningen att det finns behov av att i brottsförebyggande syfte utbyta information mellan myndigheter. Inte minst berör det utbytet av information med polis och skola. Utredningens förslag omfattar dock inte informationsutbyte i dessa fall utan enbart mellan socialnämnder.

Utredningen belyser att information om barn som riskerar att begå eller utsättas för brott redan idag kan lämnas inom ramen för en orosanmälan, men menar att samtliga situationer där ett informationsutbyte kan anses nödvändigt inte omfattas av nuvarande bestämmelse. I utredningen ges exempel på i vilka situationer en informationsöverföring kan vara aktuell; när ett barn tillfälligt vistas i en annan kommun och när ett barn byter bosättningskommun.

Enligt stadsledningskontorets bedömning beskrivs inga sådana situationer där den nya bestämmelsen är tillämplig utan att befintliga möjligheter att bryta sekretessen inte samtidigt gäller. Om det är ett barn som kommunen själva är ansvarig för som bosättningskommun har kommunen möjlighet att agera utifrån oro för barnet och inom ramen för en utredning lämna information för att kunna få hjälp från den andra kommunens socialtjänst. Om barnet bytt bosättningskommun och det finns information om att det kommer att begå eller utsättas för brott i den nya kommunen borde det leda till att en orosanmälan görs. Det framstår som oklart för stadsledningskontoret varför en orosanmälan inte ska göras i dessa fall, när barn riskerar att begå eller riskerar att utsättas för brott.

Dessutom beskriver utredningen att den information som lämnas med stöd av den sekretessbrytande bestämmelsen ska dokumenteras i en barnakt hos den mottagande nämnden. Finns inte redan en sådan akt ska informationen, på samma sätt som föreslås vid en orosanmälan, leda till att det skapas en sådan utifrån den inkomna informationen. Enligt stadsledningskontorets bedömning leder denna hantering till att uppgifterna kommer att behandlas på samma sätt som vid en orosanmälan, men utan att följa den reglerade ordningen för hur en sådan ska hanteras.

Utredningen ger inga exempel på vilka åtgärder som kan vidtas i den mottagande kommunen med anledning av den lämnade informationen om ett barn genom den sekretessbrytande bestämmelsen. Det har övervägts om det behövs en närmare ansvarsfördelning mellan kommunerna när uppgifterna lämnas, men detta har inte ansetts behövas utifrån att det måste antas att det ligger i alla kommuners intresse att brott inte begås i den egna kommunen. Den kommun som får informationen kommer enligt utredningen att kunna och vilja vidta åtgärder för att förhindra den brottsliga verksamheten, oavsett om något direkt ansvar inte kan utläsas av 2 a kap. SoL. Även om kommunen vill motverka brottslig verksamhet behöver det enligt stadsledningskontoret också finnas ett tydligt ansvar i förhållande till det barn informationen avser och vilka åtgärder som kan göras för att undvika att det riskerar att fara illa genom brottslig

verksamhet. För att bestämmelsen ska kunna tillämpas krävs ett förtydligande av i vilka situationer den nya bestämmelsen om informationsutbyte ska användas och framför allt hur socialnämnderna ska kunna agera utifrån inkommen information. Om det inte går att vidta åtgärder hos mottagande socialnämnd med anledning av den information som delas kommer bestämmelsen inte leda till att stärka skyddet för barn, utan medföra en osäkerhet avseende hur den sekretessbrytande bestämmelsen förhåller sig till skyldigheten att göra en orosanmälan för ett barn som riskerar att begå eller utsättas för brott.

Socialnämndernas inhämtade av uppgifter vid vårdnad, boende och umgänge

Avseende förslaget om socialnämndernas möjlighet att inhämta uppgifter avseende frågor om vårdnad, boende och umgänge delar stadsledningskontoret utredningens bedömning och bedömer att förslaget bör tillstyrkas. Stadsledningskontoret vill dock i sammanhanget framhålla att även uppgiftsskyldighet för hälso- och sjukvård bör utredas i särskild ordning då detta inte omfattats av nu aktuell utredning. Att det ska kunna gå att begränsa partsinsynen i mål om vårdnad, boende och umgänge för att undvika att på sådant sätt riskera att röja var personer som har skyddade uppgifter befinner sig bedöms positivt och som ett led i arbetet att kunna stärka framför allt barnens rätt till skydd i en utsatt situation.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör

Sammanfattning

Uppdraget

Vi har haft i uppdrag att utreda frågor som handlar om socialnämnders arbete med barn och om utökade möjligheter att inhämta och utbyta uppgifter inom socialtjänsten för att förebygga brott och stärka skyddet för barn. Uppdraget rör sex huvudfrågor och har innefattat att utreda

1. om anmälningsskyldigheten vid kännedom om eller misstanke att ett barn far illa enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, ska utökas till att omfatta fler myndigheter och yrkesgrupper än idag,
2. om det ska vara obligatoriskt för socialnämnder att återkoppla till den som enligt 14 kap. 1 § SoL omfattas av skyldigheten att göra en anmälan om oro för barn,
3. om socialnämndernas möjligheter att ta del av uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren inom ramen för en barnavårdsutredning, dvs. en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd, ska utvidgas,
4. om gallringsbestämmelserna i fråga om handlingar i barns personakter (barnakter) bör ändras och om den 70-åriga sekretestiden för handlingar i barnakter ska förlängas,
5. om möjligheterna till informationsutbyte mellan socialnämnder i olika kommuner behöver utvidgas i det brottsförebyggande arbetet med barn och unga, samt
6. behovet av att förbättra möjligheterna för socialnämnder att inhämta information vid utredning av barnets bästa när det gäller frågor om vårdnad om barn, barns boende och barns rätt till umgänge med den förälder som barnet inte bor hos.

Vi har också haft i uppdrag att redogöra för och analysera de författningsförslag som Socialstyrelsen lämnat i rapporten *Att göra anmälningar som gäller barn sökbara Rättsliga förutsättningar för personuppgiftsbehandling*, att väga de förslag som lämnas i rapporten mot andra möjligheter att göra anmälningar om oro för barn sökbara samt att göra jämförelser med andra nordiska länder i frågan om registrering av anmälningar om oro för barn som inte leder till en utredning.

I uppdraget har ingått att föreslå nödvändiga författningsändringar och att analysera och redovisa kostnadsmässiga och andra konsekvenser av förslagen.

Några inledande utgångspunkter och bedömningar

Vårt uppdrag har sin utgångspunkt i barnets rättigheter och vikten av att betrakta och bemöta barn som egna rättighetsbärare. I vårt arbete har detta därför varit en central utgångspunkt för våra överväganden och förslag. Utöver dessa utgångspunkter har vi formulerat ytterligare utgångspunkter som har varit fundamentala för våra överväganden och förslag. Det handlar om att barns rätt att få beaktat vad som är barnets bästa innebär att intrång i såväl barns som vuxnas personliga integritet ibland är nödvändigt, att barns skyddsbehov ska tillgodoses på ett likvärdigt sätt oavsett var barnet bor eller vistas, att socialnämnderna och därmed socialtjänsterna ska få fler verktyg i sitt arbete med att tillgodose barns bästa, att förtroendet för socialtjänsterna ska vidmakthållas och stärkas ytterligare samt att den rättsliga regleringen ska vara tydlig, lättillgänglig och teknikneutral.

Under arbetets gång har det blivit tydligt att frågor om myndighetsutövning, ett ärendes inledande och ärendehandläggning till följd av en anmälan om oro för barn är av övergripande betydelse för många av de frågor vi behandlar. Vi tar därför särskilt ställning till frågor om myndighetsutövning och om när ett ärende ska anses inlett hos en socialnämnd när en anmälan om oro för ett barn har gjorts. Vår bedömning är att ett beslut att inleda en utredning respektive ett beslut att inte inleda en utredning utgör myndighetsutövning. Vidare gör vi bedömningen att när en anmälan om oro för ett barn inkommer till en socialnämnd inleds alltid ett ärende.

Om våra förslag genomförs förväntas dessa leda till att fler barn som är i behov av en socialnämnds stöd eller skydd får det. Förslagen förväntas också leda till att allmänna domstolar i vissa fall får mer underlag för att kunna bedöma vad som är barns bästa i frågor om vårdnad, boende eller umgänge. Förslagen innebär således att barnets bästa kan tillgodoses i större omfattning och att barns rättigheter förverkligas och tillvaratas i större utsträckning än i dag. Förslagen kommer att ha positiva effekter för det brottsförebyggande arbetet och kan på sikt leda till att färre barn begår eller utsätts för brott. Sammantaget innebär våra förslag att socialtjänsterna får fler verktyg i sitt arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn.

Fler myndigheter och aktörer ska vara anmälningsskyldiga vid oro för barn

I vårt utredningsuppdrag har ingått att överväga om fler myndigheter och aktörer ska omfattas av anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § SoL vid kännedom om eller misstanke att barn far illa.

Vi har konstaterat att Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, länsstyrelserna, Kustbevakningen, Tullverket, Kronofogdemyndigheten och Skatteverket är myndigheter som i sin verksamhet kan få kännedom om eller misstanke att barn far illa. Utifrån detta samt då myndigheter måste anses ha ett särskilt ansvar för att uppmärksamma barn som far illa och medverka till att socialnämnder får kännedom om detta föreslår vi att dessa myndigheter ska omfattas av anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § SoL och att det uttryckligen ska framgå av bestämmelsen.

Med beaktande av det uppdrag och den roll i samhället som ordningsvakter har föreslår vi även att ordningsvakter ska omfattas av anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § SoL och att ordningsvakter vid sådan anmälan ska anmäla direkt till en socialnämnd.

Under arbetet med denna fråga har vi kommit fram till att regleringen i 14 kap. 1 § SoL behöver förtydligas så att det av bestämmelsen framgår vilka myndigheter och aktörer som är anmälningsskyldiga. Vi föreslår därför att de myndigheter och aktörer som enligt regeringens uttalanden i förarbeten och enligt uttalanden av Justitieombudsmannen (JO) redan i dag anses

omfattas av anmälningsskyldigheten uttryckligen ska anges i bestämmelsen. Detta avser medlare enligt 6 kap. 18 a § föräldrabalken samt Migrationsverket, Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten. Om det i en lag som reglerar en viss verksamhet finns en hänvisning till anmälningsskyldigheten ska det också uttryckligen framgå av 14 kap. 1 § SoL att anmälningsskyldighet föreligger. Därför föreslår vi att det i 14 kap. 1 § SoL ska anges att verksamheter som omfattas av skollagen (2010:800) och som berör barn är anmälningsskyldiga. Detsamma gäller även för tandvården samt de som fullgör uppgifter i verksamhet enligt lagstiftning om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Ur integritetssynpunkt är det för den vars uppgifter kan framkomma i en anmälan enligt 14 kap. 1 § SoL av stor vikt att uppgifterna inte sprids till obehöriga. Därför föreslår vi att sekretess, i verksamheter som omfattas av anmälningsskyldighet enligt 14 kap. 1 § SoL, ska gälla för en uppgift om en enskilds personliga förhållanden som framkommer i en anmälan som gjorts med stöd av 14 kap. 1 § SoL, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Vi föreslår också att meddelarfriheten avseende uppgifter i en anmälan ska inskränkas innebärande att den tystnadsplikt som följer av den föreslagna sekretessbestämmelsen ska ha företräde framför den grundlagsskyddade rätten att meddela och offentliggöra uppgifter.

Att fler myndigheter och aktörer omfattas av den lagstadgade anmälningsskyldigheten vid kännedom om eller misstanke att barn far illa kan förväntas medföra att fler barn än i dag kommer att få tillgång till socialnämndernas skydd eller stöd. Förslaget kan även bidra till att åtgärder och insatser för barn kan bli aktuella i ett tidigare skede än i dag. Förslaget kommer därför att stärka barns rättigheter. En lagstadgad anmälningsskyldighet för fler myndigheter och yrkesverksamma bidrar därmed till att minska mörkertalet när det gäller barn som far illa och kan bidra till att förebygga brott. De myndigheter som uttryckligen kommer att vara anmälningsskyldiga enligt 14 kap. 1 § SoL liksom de myndigheter som vi föreslår ska omfattas av anmälningsskyldigheten enligt samma bestämmelse kommer att få ett tydligt ansvar för att bidra till att barn som far illa eller misstänks fara illa kommer till en socialnämnds kännedom.

Den som ska få återkoppling efter en anmälan om oro för barn ska få det skriftligen och inom viss tid

I dag finns det en möjlighet för socialnämnder att höra av sig till den som har gjort en anmälan enligt 14 kap. 1 § SoL och informera (återkoppla) om anmälan har föranlett att en utredning inletts eller inte inletts alternativt informera om att en utredning redan pågår (14 kap. 1 b § SoL). Om den som har gjort en anmälan enligt 14 kap. 1 § SoL begär det ska återkoppling ske, om det inte med hänsyn till omständigheterna är olämpligt.

Även om det redan i dag finns en skyldighet att på begäran återkoppla till anmälaren har vår kartläggning visat att flera olika orsaker sammantaget bidrar till att så inte alltid sker. Det handlar bl.a. om tids- och resursbrist och en osäkerhet om vilken information som får lämnas ut. Eftersom information till anmälaren fyller en viktig funktion för anmälningsskyldighetens fullgörande föreslår vi att det införs en reglering som innebär att om information varom nu är fråga ska lämnas så ska det göras skriftligen och som huvudregel inom 14 dagar från det att anmälan inkom till socialnämnden. Detta kan dels underlätta återkopplingen, dels bidra till att återkopplingen faktiskt blir av.

Informationen i den skriftliga återkopplingen är förvisso begränsad men de uppgifter som ska framgå är likväl skyddsvärda ur integritetssynpunkt eftersom själva uppgiften om att en anmälan har gjorts till en socialnämnd kan vara integritetskänslig. Vi föreslår därför att det hos de verksamheter som omfattas av anmälningsskyldighet enligt 14 kap. 1 § SoL ska gälla sekretess för en uppgift om en enskilds personliga förhållanden som framkommer i den skriftliga informationen som lämnats enligt 14 kap. 1 b § SoL, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Vi föreslår också att meddelarfriheten avseende uppgifter i den skriftliga informationen som lämnats ska inskränkas innebärande att den tystnadsplikt som följer av den föreslagna sekretessbestämmelsen ska ha företräde framför den grundlagsskyddade rätten att meddela och offentliggöra uppgifter.

Förslaget om att återkoppling ska ske skriftligen och inom viss tid kan förväntas leda till att den information som en anmälningsskyldig har rätt till faktiskt också lämnas. Att den som har begärt

återkoppling får det ökar förtroendet för socialtjänsterna vilket i sin tur kan bidra till att de som är anmälningsskyldiga fullgör anmälningsskyldigheten i större utsträckning. Förslaget kan således innebära att fler barn som är i behov av en socialnämnds stöd eller skydd får det. Att information till den som har gjort en anmälan om oro för barn ska lämnas skriftligen innebär även att uppgifterna kan sparas hos anmälaren vilket medför att informationen kan dokumenteras hos den verksamhet som har gjort anmälan och i många fall följa barnet i stället för anmälaren. Den som har anmält eller anmälade myndighet kommer därmed vid behov kunna följa upp barnets situation på ett bättre sätt. Så kan vara fallet om det t.ex. är barnets skola som har gjort anmälan om oro. Detta förslag bidrar därmed till att stärka skyddet för barn i utsatta situationer.

Socialnämnderna ska få utökade möjligheter att inhämta uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren

Vi föreslår att socialnämnder vid en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd som huvudregel ska inhämta utdrag ur misstanke- och belastningsregistren avseende barnet samt närstående till barnet som är över 15 år och som barnet bor tillsammans med. Registerutdragen ska dock inte behöva inhämtas om det bedöms vara obehövligt.

Vidare föreslår vi att socialnämnderna, i enlighet med vad som redan i dag gäller för andra ärenden där socialnämnder kan inhämta utdrag ur misstanke- och belastningsregistren, ska ha en möjlighet att inhämta dessa registerutdrag även avseende andra personer.

Socialnämnderna ges i och med detta förslag ökade förutsättningar att kunna göra relevanta riskanalyser vid sina utredningar av ett barns behov av skydd eller stöd. Förslaget innebär att socialnämnder får ytterligare en parameter att lägga till grund för den helhetsbedömning som ska göras avseende barnets situation vilket ger socialnämnderna ökade möjligheter att fatta välgrundade beslut. Det kan i sin tur antas bidra till att barns rätt att få erforderligt skydd eller stöd tillgodoses i större utsträckning. Förslaget kan också bidra till att fler barn kommer att erbjudas adekvata insatser vilket innebär ökade förutsättningar att i ett tidigt skede bryta en destruktiv och skadlig utveckling.

Förslaget kommer att medföra visst merarbete för socialnämnderna. Med bättre riskanalyser och möjlighet till tidiga insatser kan det dock antas att förslaget på sikt leder till minskad arbetsbelastning och minskade kostnader för kommunerna. Förslaget kommer inledningsvis innebära kostnader för Polismyndigheten eftersom det är en kostnad att skicka papperskopia av de begärda registerutdragen, när så sker. På sikt innebär förslaget inga ökade kostnader för Polismyndigheten eftersom socialnämnderna framledes bör få del av utdragen elektroniskt. När en sådan ordning är införd kommer de kostnader Polismyndigheten har för att skicka registerutdrag per post att försvinna.

Förbättrad sökbarhet av handlingar som rör barn och längre gallringsfrister

Anmälningar om oro för barn som inte leder till en utredning hos en socialnämnd är i dag inte digitalt sökbara. Det är angeläget att dessa handlingar blir digitalt sökbara så att socialnämnder kan ta del av handlingarna på ett säkert och effektivt sätt. Vi förordar att en anmälan om oro för barn alltid bör bli en del av barnets personakt (barnakt). Detta innebär att en barnakt alltid bör skapas när en anmälan om oro inkommer till en socialnämnd, förutsatt att en sådan akt inte redan finns för barnet. Genom att samtliga anmälningar om oro för barnet, även de som inte leder till en utredning, blir en del av barnakten blir handlingarna också digitalt sökbara.

Att en barnakt alltid skapas när en anmälan om oro inkommer till en socialnämnd innebär att samtliga uppgifter om ett barn som kan vara av relevans för bedömningen av ett barns behov av skydd eller stöd kommer finnas samlade på en och samma plats inom berörd socialnämnd. Om en ny anmälan om oro för barnet inkommer bidrar en sådan ordning till att socialnämnderna på ett effektivare och bättre sätt kan få en helhetsbild av barnets situation. Detta innebär vidare att möjligheterna att utforma och anpassa en inledd utredning utifrån barnet ökar eftersom tidigare anmälningar och eventuell tidigare utredning kan lägga en grund för den nya utredningens fortsatta bedrivande. Möjligheten att i större utsträckning kunna ha barnet i fokus innebär att barns rättigheter kan förverkligas och tillgodoses i större utsträckning än i dag. Att samtliga anmälningar

om oro för barn blir en del av barnakten kommer innebära administrativa och arbetsrelaterade tidsvinster. Socialtjänsterna kommer kunna arbeta effektivare och behöva göra färre interna och externa efterforskningar avseende det barn som ett ärende gäller.

Vi föreslår att det införs en längre gallringsfrist för vissa handlingar i barnakter innebärande att handlingarna inte ska gallras förrän 60 år efter barnets födelse. Förslaget innebär att vissa handlingar kommer att sparas längre tid än i dag. Det kommer leda till att socialnämnder får möjlighet att ta del av tidigare dokumentation rörande barnet om det för samma barn inkommer en ny anmälan om oro. Vidare möjliggör denna längre gallringsfrist att enskilda i vuxen ålder har möjlighet att ta del av handlingar som avser dokumentation om dem själva och som har gjorts under deras barndom. Med en 60-årig gallringsfrist behöver den nuvarande regleringen i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, som innebär att sekretess för dessa allmänna handlingar gäller i 70 år, inte ändras. Förslaget om förlängd gallringsfrist för vissa handlingar i barnakter innebär att socialnämnderna ges ökade förutsättningar att göra bättre överväganden om risker och bedömningar vid en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd. Förslaget bidrar till att fler barn kommer kunna erbjudas adekvata insatser vilket i sin tur innebär ökade förutsättningar att i ett tidigt skede bryta en destruktiv och skadlig utveckling. Detta har positiva effekter för det brottsförebyggande arbetet. Längre gallringsfrist för handlingar i barnakter bidrar också till att enskildas rättigheter i större utsträckning tillvaratas eftersom detta ger enskilda möjlighet att i vuxen ålder få del av innehållet i sin barnakt. Längre gallringsfrister för vissa handlingar i barnakter innebär också att Sveriges reglering på området närmar sig de regler om gallringsfrister som finns i andra nordiska länder för motsvarande handlingar.

Vad gäller kostnaderna för förvaring av fler handlingar hos en arkivmyndighet är det av betydelse att flera kommuner i dag anslutit sig eller inom kort kommer att ansluta sig till ett s.k. e-arkiv. På sikt kommer detta förslag därmed inte innebära några ökade arkiveringskostnader.

Utökade möjligheter till informationsdelning mellan socialtjänster

Vi har identifierat olika situationer där det kan finnas behov av att lämna ut information från en myndighet inom socialtjänsten till en annan sådan myndighet i samma eller i en annan kommun. Detta för att på bästa sätt kunna motverka att barn far illa. Vi har konstaterat att det finns regler som i vissa fall möjliggör sådant informationsutlämnande utan hinder av sekretess men vi har bedömt att de bestämmelser som finns inte fullt ut tillgodoser de behov av informationsdelning som vi har identifierat. Mot bakgrund härav föreslår vi att en myndighet inom socialtjänsten till en annan sådan myndighet i samma eller i en annan kommun ska få lämna ut uppgifter som rör ett barn om det finns risk för att barnet begår eller utsätts för brottslig verksamhet. För att uppgifter ska få lämnas ut ska det krävas att informationsdelningen kan antas bidra till att barnet inte far illa och utlämnande av uppgifterna får bara ske om det bedöms vara till barnets bästa. Vi föreslår också en reglering som innebär att myndigheterna därefter, utan hinder av sekretess, får ha de fortsatta kontakter som behövs för att tillvarata barnets bästa.

Förslaget syftar ytterst till att socialtjänster ska få fler verktyg för att kunna förebygga att barn begår eller utsätts för brottslig verksamhet och kan bidra till att socialtjänsternas möjligheter att vidta lämpliga insatser för barn som har behov av stöd eller skydd förbättras. Förslaget skapar därmed förutsättningar för att samhället ska kunna ta ett gemensamt ansvar för de barn som riskerar att fara illa. Förslaget kommer inte bara innebära positiva effekter för möjligheterna att förhindra att barn far illa utan stärker även det brottsförebyggande arbetet. En möjlighet för en myndighet inom socialtjänsten att lämna ut information till en annan sådan myndighet i samma eller i en annan kommun innebär nämligen att det finns ytterligare möjligheter att fånga upp de barn som riskerar att begå brott eller utsättas för brottslig verksamhet.

Utökade möjligheter för socialnämnder att inhämta uppgifter i frågor om vårdnad, boende och umgänge

Vi gör bedömningen att det finns ett behov av att socialnämnder kan få uppgifter från vissa referenspersoner utan samtycke från en vårdnadshavare för att på så sätt inhämta den information som behövs för att bedöma vad som är barnets bästa i frågor om vårdnad, boende eller umgänge. Därför föreslår vi att verksamheter som omfattas av skollagen och som berör barn samt anställda i sådana verksamheter ska omfattas av en uppgiftsskyldighet. Uppgiftsskyldigheten ska gälla när en socialnämnd på uppdrag av en allmän domstol ska lämna upplysningar eller genomföra en utredning enligt bestämmelser i föräldrabalken och socialnämnden bedömer att uppgifter från referenspersoner ska inhämtas. Vissa personer som ingår i elevhälsan ska undantas från föreslagen uppgiftsskyldighet.

Vid bedömning av barnets bästa gällande frågor om vårdnad, boende eller umgänge måste socialnämnderna kunna inhämta all relevant information om barnet och barnets situation även när sekretess gäller för uppgift om var barnet eller någon närstående till barnet har sin hemvist eller annars befinner sig. I dag råder osäkerhet hos socialnämnder och domstolar om en socialnämnd, när den ska lämna upplysningar eller göra en utredning enligt bestämmelser i föräldrabalken, kan ha kontakter och prata med referenspersoner på den ort där barnet eller någon närstående till barnet befinner sig utan att rätten till partsinsyn leder till att de sekretesskyddade uppgifterna röjs. Vi föreslår därför att när en socialnämnd på uppdrag av allmän domstol ska lämna upplysningar eller utföra en utredning enligt 6 kap. 19 och 20 §§ föräldrabalken och sekretess gäller för uppgift om var barnet eller en part har sin hemvist eller annars befinner sig ska den andre parten i målet eller ärendet inte ha rätt att ta del av uppgifter som innebär att de sekretesskyddade uppgifterna röjs. Begränsning av partsinsynen ska bara få ske om det kan antas att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför partens intresse av att ta del av uppgiften.

Förslagen innebär att socialnämnder och därmed även de allmänna domstolarna kommer att få bättre underlag för att kunna bedöma vad som är barnets bästa i frågor om vårdnad, boende eller umgänge. Utredningar om barnets bästa i frågor om vårdnad, boende eller umgänge kommer att kunna utföras på ett likvärdigt

sätt oavsett vilken socialnämnd som är ansvarig för att lämna upplysningar eller göra en utredning samt oavsett om sekretess gäller för uppgift om var barnet eller en part har sin hemvist eller annars befinner sig. Detta leder till att barns bästa kan tillgodoses i större omfattning än i dag och därmed att barns rättigheter förverkligas i större utsträckning.

Personuppgiftsbehandling och intrång i den personliga integriteten

Våra förslag innebär att personuppgifter, inklusive sådana som är känsliga och sådana som rör fällande domar i brottmål samt lagöverträdelser som innefattar brott, kommer att behandlas av olika myndigheter och aktörer. Flera av de nu aktuella personuppgifterna behandlas dock redan av socialnämnderna inom ramen för deras arbete med barn.

Vi har bedömt att det finns författningsstöd för merparten av den personuppgiftsbehandling som kommer att bli aktuell med anledning av våra förslag. I förordningen (2001:637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, förkortad SoLPuF, bedömer vi att det bör införas en ny ändamålsbestämmelse som innebär att personuppgifter får behandlas vid tillämpning av den bestämmelse som vi föreslår som innebär en möjlighet för en myndighet inom socialtjänsten att lämna ut viss information till en annan sådan myndighet (26 kap. 9 e § OSL).

Vi bedömer att förslagen och därmed den personuppgiftsbehandling som förslagen medför är en proportionerlig inskränkning av det skydd för den personliga integriteten som finns i regeringsformen, Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europeakonventionen) och EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna (EU:s rättighetsstadga). Vi bedömer att förslagen, utifrån en proportionalitets- och nödvändighetsanalys, är förenliga med dataskyddsförordningens krav. Behovet av förslagen och fördelarna med förslagen i förening med intresset av att stärka skyddet för barn väger tyngre än intresset av berörda enskildas personliga integritet samt de konsekvenser som förslagen i övrigt innebär.

Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.se

s.sof@regeringskansliet.se

Diarienummer S2023/02226

Yttrande över remiss från socialdepartementet - Promemorian Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn

Göteborgs Stad delar flertalet av utredningens slutsatser och bedömer att de förslag som lämnas i betänkandet i huvudsak bör tillstyrkas. Förslagen är väl avvägda och ökar möjligheten att barn och unga kan ges rätt stöd i rätt tid samt bedöms stärka barnrättsperspektivet. Tidiga och ändamålsenliga insatser från samhällets sida kan hindra en negativ spiral och bidra till att barn får den hjälp och det stöd som de behöver.

Utökad anmälningsskyldighet vid kännedom om eller misstanke att ett barn far illa samt obligatorisk återkoppling till anmälare

Vad avser förslaget om utökad anmälningsskyldighet vid kännedom om eller misstanke att ett barn far illa samt förslaget om obligatorisk återkoppling till anmälare som omfattas av anmälningsskyldighet anser Göteborgs Stad att förslagen är väl avvägda och bör tillstyrkas. Göteborgs Stad delar utredningens bedömningar. Ett skriftligt förfarande för återkopplingen i enlighet med förslaget bedöms inte innebära en utökad tidsåtgång i förhållande till dagens hantering. Den nuvarande ordningen innebär i vissa ärenden att det är svårt för socialtjänsten att veta till vem hos den anmälande myndigheten återkopplingen ska lämnas och att det många gånger är svårt att komma i kontakt med rätt person, vilket är tidskrävande. Kravet på att de anmälande myndigheterna behöver ha egna rutiner för hur återkopplingen från socialnämnden omhändertas internt underlättar för socialtjänstens medarbetare. Det är positivt att Socialstyrelsen åläggs ansvar att ta fram ett nationellt stöd för hur informationsöverföringen ska gå till i praktiken för att skapa enhetlighet förebygga onödig administration. Göteborgs Stad vill dock framhålla att det är viktigt att verksamhetsföreträdare får lämna synpunkter vid utformningen av Socialstyrelsens digitala blankett.

Utökade möjligheter att ta del av uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren

Förslaget gällande utökade möjligheter att ta del av uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren bedöms vara väl avvägt och Göteborgs Stad anser att förslaget bör tillstyrkas. Även om en utredning bör anpassas till varje situation och att mer information än nödvändigt inte bör inhämtas bedömer utredningen att det finns behov av att viss grundläggande information inhämtas i samtliga utredningar avseende barns behov av skydd eller stöd. Uppgifter ur misstanke- och belastningsregistren är exempel på sådan

information. Detta då de uppgifter som finns i dessa register är sådana att de kan bidra till att bekräfta, stärka alternativt dämpa en reell eller påtaglig oro för ett barn. Information som finns i misstanke- och belastningsregistren kan därmed, oavsett dess innehåll, få betydelse i samtliga ärenden. Göteborgs Stad delar denna bedömning. Att inhämtande av uppgifterna enligt huvudregeln ska göras innebär därtill att utredningar rörande barns behov av skydd och stöd sker på ett likartat sätt och att de personer som ingår i utredningarna behandlas mer lika än idag, vilket bedöms stärka skyddet för barnen. Däremot anser Göteborgs Stad att det finns behov av klagoranden vad avser de situationer där det anses vara obehövt att inhämta utdrag ur dessa register. De klagoranden som framgår av utredningen bedöms vara av mycket skiftande karaktär. Det kan anses obehövt för att socialnämnden redan har tillgång till uppgifterna, till att det är obehövt utifrån vad ärendet rör och då omnämns exempel som att vårdnadshavarna avlidit eller att en familj kan komma att vräkas. Enligt Göteborgs Stad är det dock stor skillnad på att redan ha uppgifterna tillgängliga och att göra en bedömning av nödvändigheten utifrån vad ärendet rör. Ett barn som riskerar att bli hemlöst är i en utsatt situation och det framgår inte varför det då jämfört med i ett annat fall skulle vara obehövt att inhämta information om personerna som barnet bor tillsammans med. Även om är viktigt att kunna göra avvägningar, syftar huvudregeln till att inhämta grundläggande information för att skydda och hjälpa ett barn. Det behövs därför ytterligare vägledning för tillämpningen avseende när det kan anses obehövt att inhämta utdragen för att inte riskera att ändamålet med bestämmelsen – inhämtande av grundläggande information för att kunna skydda och hjälpa ett barn – går om intet och barns behov utifrån kriminalitet inte uppmärksammas.

Att göra anmälningar som inte lett till utredning sökbara

Vad avser förslaget att göra anmälningar som inte lett till utredning sökbara har Göteborgs Stad tidigare bedömt att det finns behov av att göra dem sökbara i yttrande över Socialstyrelsens rapport, Att göra anmälningar som gäller barn sökbara. Göteborgs Stad har ansett att förslaget innebär fördelar för barns och familjers personliga integritet, då socialnämnderna kommer kunna söka efter anmälan och förhandsbedömningen på ett träffsäkert sätt, kommunstyrelsen 2020-12-16 § 1104. Denna bedömning kvarstår. Göteborgs Stad anser att nuvarande utrednings förslag till hantering förenklar hanteringen av anmälningar i stort samtidigt som sökbarheten möjliggörs på ett mer ändamålsenligt sätt jämfört med det förslag som presenterades i Socialstyrelsens rapport. Att all dokumentation kring ett barn samlas i en akt, bedöms såväl vara en mer rättssäker som en mer effektiv hantering jämfört med nuvarande hantering där uppgifterna tillförs ett särskilt register, i den så kallade kronologiska pärmen. Uppgifterna i kronologiska pärmen bedöms vara tillgängliga på ett mer omedelbart sätt än vad som är fallet med uppgifter i en personakt. Registren lämnar upplysningar om den enskilde utan att samtidigt kunna ge en fullständig och objektiv beskrivning av den enskildes förhållanden. Registren har därför ansetts framstå som särskilt känsliga från integritetssynpunkt. Därtill kommer att de är mer lättillgängliga och används av ett långt större antal tjänstepersoner vid socialförvaltningen än vad som är fallet med den enskilda personakten.

Informationsdelning mellan myndigheter inom socialtjänsten i brottsförebyggande syfte

Göteborgs Stad anser i likhet med utredningen att det finns behov av att i brottsförebyggande syfte utbyta information mellan myndigheter. Inte minst berör det

utbytet av information med polis och skola. Utredningens förslag omfattar dock inte informationsutbyte i dessa fall utan enbart mellan socialnämnder.

Utredningen belyser att information om barn som riskerar att begå eller utsättas för brott redan idag kan lämnas inom ramen för en orosanmälan, men menar att samtliga situationer där ett informationsutbyte kan anses nödvändigt inte omfattas av nuvarande bestämmelse. I utredningen ges exempel på i vilka situationer en informationsöverföring kan vara aktuell; när ett barn tillfälligt vistas i en annan kommun och när ett barn byter bosättningskommun.

Enligt Göteborgs Stads bedömning beskrivs inga sådana situationer där den nya bestämmelsen är tillämplig utan att befintliga möjligheter att bryta sekretessen inte samtidigt gäller. Om det är ett barn som kommunen själva är ansvarig för som bosättningskommun har kommunen möjlighet att agera utifrån oro för barnet och inom ramen för en utredning lämna information för att kunna få hjälp från den andra kommunens socialtjänst. Om barnet bytt bosättningskommun och det finns information om att det kommer att begå eller utsättas för brott i den nya kommunen borde det leda till att en orosanmälan görs. Det framstår som oklart för Göteborgs Stad varför en orosanmälan inte ska göras i dessa fall, när barn riskerar att begå eller utsättas för brott.

Dessutom beskriver utredningen att den information som lämnas med stöd av den sekretessbrytande bestämmelsen ska dokumenteras i en barnakt hos den mottagande nämnden. Finns inte redan en sådan akt ska informationen, på samma sätt som föreslås vid en orosanmälan, leda till att det skapas en sådan utifrån den inkomna informationen. Enligt Göteborgs Stads bedömning leder denna hantering till att uppgifterna kommer att behandlas på samma sätt som vid en orosanmälan, men utan att följa den reglerade ordningen för hur en sådan ska hanteras.

Utredningen ger inga exempel på vilka åtgärder som kan vidtas i den mottagande kommunen med anledning av den lämnade informationen om ett barn genom den sekretessbrytande bestämmelsen. Det har övervägts om det behövs en närmare ansvarsfördelning mellan kommunerna när uppgifterna lämnas, men detta har inte ansetts behövas utifrån att det måste antas att det ligger i alla kommuners intresse att brott inte begås i den egna kommunen. Den kommun som får informationen kommer enligt utredningen att kunna och vilja vidta åtgärder för att förhindra den brottsliga verksamheten, oavsett om något direkt ansvar inte kan utläsas av 2 a kap. SoL. Även om kommunen vill motverka brottslig verksamhet behöver det enligt Göteborgs Stad också finnas ett tydligt ansvar i förhållande till det barn informationen avser och vilka åtgärder som kan göras för att undvika att det riskerar att fara illa genom brottslig verksamhet. För att bestämmelsen ska kunna tillämpas krävs ett förtydligande av i vilka situationer den nya bestämmelsen om informationsutbyte ska användas och framför allt hur socialnämnderna ska kunna agera utifrån inkommen information. Om det inte går att vidta åtgärder hos mottagande socialnämnd med anledning av den information som delas kommer bestämmelsen inte leda till att stärka skyddet för barn, utan medföra en osäkerhet avseende hur den sekretessbrytande bestämmelsen förhåller sig till skyldigheten att göra en orosanmälan för ett barn som riskerar att begå eller utsättas för brott.

Socialnämndernas inhämtade av uppgifter vid vårdnad, boende och umgänge

Avseende förslaget om socialnämndernas möjlighet att inhämta uppgifter avseende frågor om vårdnad, boende och umgänge delar Göteborgs Stad utredningens bedömning och bedömer att förslaget bör tillstyrkas. Göteborgs Stad vill dock i sammanhanget framhålla att även uppgiftsskyldighet för hälso- och sjukvård bör utredas i särskild ordning då detta inte omfattats av nu aktuell utredning. Att det ska kunna gå att begränsa partsinsynen i mål om vårdnad, boende och umgänge för att undvika att på sådant sätt riskera att röja var personer som har skyddade uppgifter befinner sig bedöms positivt och som ett led i arbetet att kunna stärka framför allt barnens rätt till skydd i en utsatt situation.

Kostnader för genomförandet av förslagen

Förslaget att fler myndigheter och aktörer ska vara anmälningsskyldiga vid kännedom om eller misstanke att barn far illa innebär en kostnad för kommunsektorn som enligt utredningen bör finansieras. Göteborg Stad delar denna bedömning men anser att beräkningen av kommunernas kostnader underskattats. Tidsåtgången vad avser en förhandsbedömning är i utredningen alltför lågt beräknad och behöver justeras. Inom ramen för en förhandsbedömning kan socialnämnden behöva ta del av och bedöma det som tidigare är känt om barnet inom den egna nämnden, ta kontakt med barnet, vårdnadshavarna och den som gjort anmälan samt erbjuda och genomföra så kallade anmälningsmöten där barnet, vårdnadshavare och den som gjort anmälan deltar. Förhandsbedömningen ska också dokumenteras. Att som i utredningen utgå från att en förhandsbedömning i snitt enbart omfattar en timmes arbete bedöms inte vara tillräckligt. I kostnadsberäkningen av förslaget berörs inte de ökade kostnader som kommunerna kommer att få för det ökade antalet insatser som kommer att bli en konsekvens av förslaget. Denna del av arbetet måste kostnadsberäknas och omhändertas i den fortsatta utredningsprocessen.

För Göteborgs Kommunstyrelse